

Coöperatieve Stoomzuivelfabriek 'Nooit Gedacht'

Alle Blijscie

De familie Vrieling voor hun woning aan de Rijksweg 203

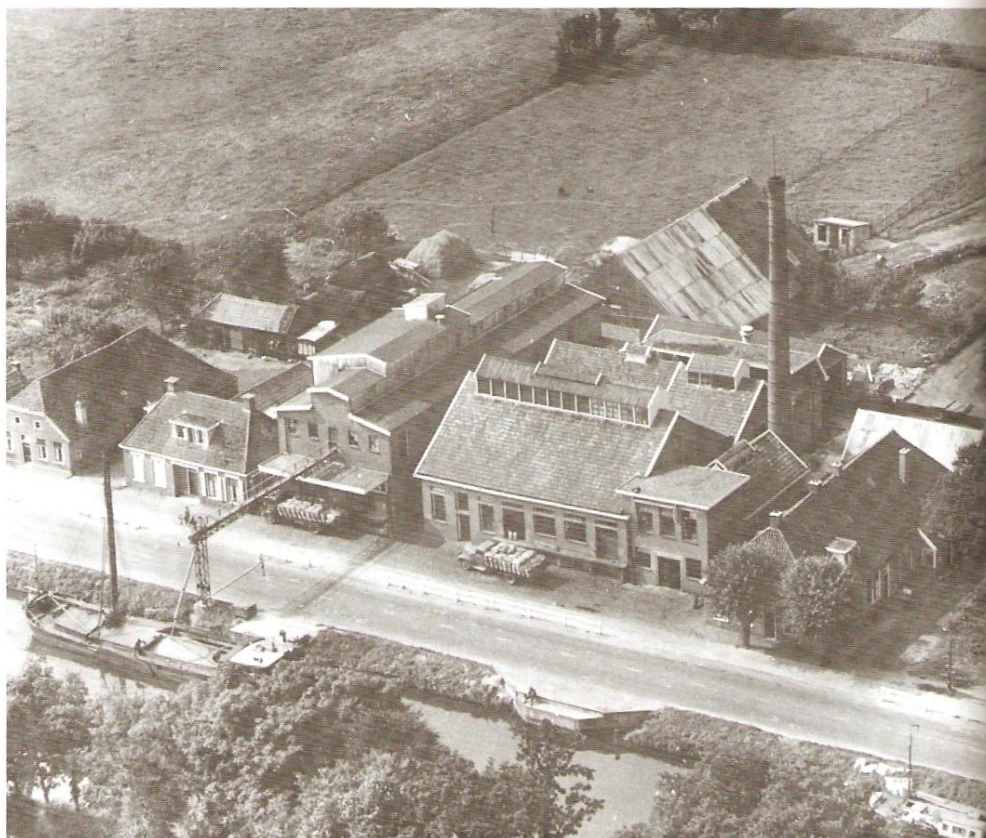
Een verongelukte melkschuit was de oorzaak dat in Hoogersmilde de Coöperatieve Stoomzuivelfabriek 'Nooit Gedacht' werd opgericht. Het verhaal van de melkschuit zat zo: Vroeger, voor 'Nooit Gedacht', leverden de boeren van Hoogersmilde eerst hun melk aan een speculatiebedrijf in Dieverbrug, later in Beilen. De reis naar Beilen ging toen per schuit. Toen twee jonge melkveehouders eens met zo'n melktransport terugkeerden, zagen ze plotseling het dek onder hun voeten wegzakken. De melk ging verloren en een grote ontevredenheid maakte zich van hen meester. Bij hen kwam het idee op om een melkfabriek in eigen plaats te doen verrijzen.

Eendracht

Uit dat idee kwam een vergadering en het besluit om een handkrachtzuivelfabriek te stichten, die de naam 'Eendracht' zou krijgen. Maar toen bemoeide technicus Jan Popken zich met het plan van Klaas Brink en J. Wildeboer. Hij sloeg aan het rekenen en kwam tot de economische slotsom, dat een stoomzuivelfabriek zeker zo voordelig zou zijn. Dan willen we een stoomzuivelfabriek, besloten de Hoogersmildegers, maar die zal dan geen 'Eendracht' heten, maar 'Nooit Gedacht', omdat een dergelijk bedrijf eigenlijk alle verwachting te boven gaat.

Nooit Gedacht

De Coöperatieve Stoomzuivelfabriek: 'Nooit Gedacht' te Hoogersmilde werd opgericht op woensdag 22 februari 1899. De leden maakten de statuten die werden beschreven door notaris Jan Veenhoven te Smilde in het bijzijn van Jan Popken, Jan Wildeboer, Klaas Brink en Willem Knorren. Getuigen van de ondertekening waren bakker Klaas Punter en klerk Boelof de Vries, beiden uit Smilde. Geregistreerd te Assen (7 maart 1899). De eerste bestuursleden waren: de landbouwers Willem van Veen, Klaas Brink, Hendrik Hatzmann, Jan Popken en Jan Wildeboer, hoofd der school Marinus Schipper en onderwijzer Douwe Radsmä. Zij woonde allemaal in Smilde en werden door de leden als zodanig benoemd. In juli 1910 werden de statuten voor de eerste keer iets veranderd bij notaris Kuno Lo-

dewijk Rambonnet gevestigd te Assen. Deze wijziging werd ondertekend door J.A. Douwma, J. Dekker, J. Woudman Hzn. en notaris K.L. Rambonnet.

Korenmolens

Eerst was het nog maar een klein bedrijf, dat alleen boter maakte. In 1911 werd de heer H. Vrieling uit Bunne als directeur aangesteld. Hij was getrouwd met Jantje Lammers uit Zeijen. Ze hadden vier kinderen: Anna, Marchien, Janske en zoon Henk. In 1913 werd er een korenmalerij bijgebouwd. 1926 breidde men uit met een kaasmakerij. Hoe positief de komst van de zuivelfabriek ook was, de korenmalerij op stoomkracht zorgde wel voor het einde van de Smildeger windkorenmolens. De stoommachines konden op grote schaal en continu graan malen en waren aanzienlijk goedkoper. De eerste korenmolen die in Smilde verdween, was die van de familie Wichers te Hoogersmilde.

Verbouwing

In de jaren 1928 -1929 bedroeg de aanvoer 3.058.067 liter melk, 325.000 liter meer dan het vorige jaar en de melkprijs was f 6,71 per 100 kg. Tien personen fungeerden toen als melkvervoerder. In een extra ledenvergadering werd besloten tot de verbouwing van de bestaande maalderij tot kaaspakhuis en het stichten van een nieuwe maalderij. De lange strenge winter zorgde voor hoge verbruiksprijzen. De totale omzet van de zuivel-fabriek en korenmaalderij was f 448.929,57, 10% meer dan vorig jaar.

Lage prijzen

In de periode 1929 -1930 bedroeg de aanvoer 3.150.626 liter met een melkprijs van f 8,12 per 100 kg. De bouw van de fabriek en maalderij was inmiddels klaar. Er werd een nieuwe volmelk bascule aangeschaft en een snelweger voor de maalderij. Ook werd er een nieuwe nortonput geslagen, omdat de oude plotseling droog stond. Geklaagd werd over dalende prijzen, soms met paniekachtige sprongen tot ongehoord laag. Alles wat men vandaag inkocht, kon men morgen al niet meer voor dezelfde prijs verkopen, zodat steeds op de aankopen verloren werd.

128 wagens

In 1930 -1931 was de aanvoer 3.215.036 liter en melkprijs f 6,33 per 100 kg. Er waren 260 leden en nog enkele losse leveranciers. Er werd geklaagd over het feit dat de buurlanden en vooral Duitsland steeds hogere invoerrechten vroegen, wat een extra belemmering van de export betekende. In die periode kwam er toezicht op de melkbehandeling op de boerderij met aandacht voor koeling. Er werd geconstateerd, dat er nog steeds doekjes gebruikt werden, zelfs dat de melkemmern en teems (zeven) na het melken in de sloot werden omgespoeld en dan op het land bleven liggen. In de crisistijd, begin jaren dertig was de omzet van de maalderij 128 wagens voederartikelen en de kosten f 9000 minder dan de 97 wagon van vorig jaar.

Melkcursus

Van 1931 tot en met 1932 bedroeg de aanvoer 3.125.675 liter met een melkprijs van f 4,59 per 100 kg. De hogere salarissen werden met 15% verlaagd en men drong aan bij de regering om te komen tot een basisprijs. Er werd een wet aangenomen dat de minimumprijs vijf cent per liter zal zijn. Men startte een melkcursus, maar geklaagd werd dat er slechts elf deelnemers waren, terwijl dit juist een van de dingen was om op eenvoudige

wijze tot rendementsverbetering te komen. De omzet van de maalderij was 170 wagen voederartikelen en de kosten evenveel als de 128 wagen van het vorige jaar.

Modernisering

In de jaren 1935 - 1936 werd het bedrijf vergroot en geheel gemoderniseerd op initiatief van directeur H. Vrieling, die al heel wat tot stand had gebracht na zijn aanstelling in 1911. Het is duidelijk dat de heer Vrieling een groot aandeel in de ontwikkeling van het bedrijf heeft gehad.

Gasgenerator

'Nooit Gedacht' schafte in 1941 - 1942 een nieuwe vrachtauto aan, die de melk moest vervoeren van de Rijksweg (vanaf de Veenhoop) tot de fabriek. 's Middags werd hij gebruikt voor vervoer van koren en voor gemalen meel. Een zak meel werd een 'ponge' genoemd. Een paar jaar later was er geen dieselolie meer te krijgen en werd er een gasgenerator op de auto gebouwd, die gestookt werd met hout. Jan Vredeveld had de hele dag werk om hout te zagen en Pieter Pieters en Gosse de Vries konden goed met die gasgenerator overweg. In 1943 is de heer Vrieling ondergedoken. Het bestuur wist waar hij zat, namelijk op de Bosweg bij de familie Albering, waar nu de Bentepol is.

Op de bon

In 1943 - 1944 was de aanvoer slechts 1.267.087 liter! Er was helemaal geen krachtvoer meer te koop, want de oorlogstijd had hier invloed op. Ook was er geen kunstmest te koop. Dit was op de bon, waardoor er ook bijna geen gras meer groeide. De melkprijs was f 12,24 per 100 kg en de melkgift van 3-jarige koeien bedroeg 3707 liter in 337 dagen. Melkrijders haalden de melk bij de veeboeren op. Eerst met een platte bok door de vaart bij de boeren die aan het water woonden. Daar speciaal steigers voor gebouwd. Ook met paard en wagen en later met een tractor werd de melk gehaald, een keer per dag. Zaterdag tweemaal en op zondag werd geen melk opgehaald. De melk werd 1 x per 14 dagen afgerekend. Het melkgeld werd in een zakje aan het oor van de melkbus gehangen.

Jubileum

Woensdag 21 november 1951 was de heer Vrieling 40 jaar in dienst. De receptie werd gehouden bij J. Punter tegenover het Oranjekanaal. In 1951 volgde H. Vrieling jr. zijn vader op als directeur van de fabriek. Hij was getrouwd met Margje Kraal, die eerder met de heer Popping getrouwd was. Zij had al drie dochters: Willie, Jansje en Hilda en samen kregen ze een zoon Henk. In 1949 werd het 50-jarige jubileum van de fabriek gevierd in café L. ter Haar te Hoogersmilde. 's Avonds om zeven uur was in een grote tent achter de fabriek de opvoering van de revue 'Ontwikkeling'. De revue werd aangeboden door Bram Boer en meester Oosterhof. 's Middags hield burgemeester W.P. Berghuis bij Ter Haar een toespraak. Tijdens het jubileum bestond het bestuur uit: voorzitter Folkert Meilof, secretaris R. de Jong, J. Braam, Martinus Cuiper, Jan Visscher en Hendrik Knorren. In 1961 veranderde de naam in: Coöp. Zuivelfabriek aan- en verkoop vereniging en korenmalderij ('Nooit Gedacht').

40-JARIG JUBILEUM H. VRIELING.

HOOGERSMILDE — Op 21 Nov. a.s. hoopt de heer H. Vrieling de dag te herdenken, dat hij voor 40 jaar zijn werk als directeur aan de coöp. zuivelfabriek en korenmalderij „Nooit Gedacht” te Hoogersmilde is begonnen.

Met voldoening mag hij terugzien op hetgeen door hem in die tijd tot stand werd gebracht. In deze periode is de kleine coöperatie met inbegrip van het graanbedrijf uitgegroeid tot een groot bedrijf. Wij twijfelen niet of de jubilaris zal het die dag niet aan belangstelling ontbreken.

Hiermede denkt hij ook zijn functie neer te leggen en het mag hem een grote voldoening zijn, dat zijn zoon hem als directeur dan zal opvolgen.

Coöp. Zuivelfabriek en Korenmalerij „NOOIT GEDACHT” te Hoogersmilde

No. *91 A Koop.*

Van tot 19.....

MELKREKENING

Maandag	1.17	Kwaliteitsbeoordeling: Aantal afwijkingen Businspectie: <u>goed</u> <u>niet goed</u> Alcoholproef: <u>goed</u> <u>niet goed</u> Vuilheidsproef Gistingproef Streptococci <u>aanwezig</u> <u>niet aanwezig</u> Totaal afwijkingen Klasse
Dinsdag	.79	
Woensdag	.74	
Donderdag	.74	
Vrijdag	.73	
Zaterdagavond	.35	
Maandag	1.06	
Dinsdag	.71	
Woensdag	.71	
Donderdag	.67	
Vrijdag	.72	
Zaterdag	.82	
Zaterdagavond	.39	
Totaal K.G.	10.542	
Bedrag f Brenggeld	4921	

Bedrag f	
<i>400</i> K.G. Ondermelk	273-
Boter	138-
Kaas	10-
Debet vorige rekening f	1260-
Malerij	
Blijft f	3240

Vetgehalte *2.40* %
 Prijs per 100 K.G. *476*

Betekenis Vuilheidsproef:
 1 punt is slecht.
 2 punten matig.
 3 - goed.
 4 - best.
 5 - uitmuntend.

9 AUG 1969

DOMO

In 1966 - 1967 was de aanvoer gestegen tot 4.385.802 liter met een melkprijs van f 36,00 per 100 kg. In 1966 trad de heer H. Vrieling jr. af als directeur in verband met een staking van de bedrijfsvoering. Vanaf 8 januari 1968 gingen men rechtstreeks aan de DOMO leveren. Er werd een melkwinningsadviseur aangesteld, de heer J.W. Roerink uit Beilen. Zijn adviezen waren kosteloos. Op 21 maart 1969 wordt de nieuwe naam Coöperatieve Vereniging van Melkveehouders Nooit Gedacht G.A. Op 13 mei 1988 werd ten gevolge van een fusie in april 1988 de coöperatieve vereniging ontbonden en zijn de leden overgegaan naar de Coöperatieve Ver-

eniging van Melkveehouders DOMO W.A. gevestigd te Beilen.

Nadat de fabriek in 1968 was dichtgegaan en een jaar heeft leeggestaan, heeft de heer Hendrik van Dam het perceel met opstal gekocht. Hij heeft er in 1969 een autogarage en sloopbedrijf van gemaakt. Zijn vrouw was S. van Dam-Pietersen. Samen hebben ze drie kinderen: Jaap, Henderikus en Detta. Henderikus runt de zaak nu (2007) nog als garage. Bron: *Drents archief, Provinciale Drentsche en Asser Courant*